
Journal of Child, Literature and Language Education – JCLLE

<http://dergipark.gov.tr/ceded>

Received date: 04.11.2019

Accept date: 10.12.2019

The Evaluation of Book Existence in Z-libraries in terms of Turkish Teachers' Views

Harun KAYA*, Veys TOPTAŞ**, Hamza ERGÜN***, Çağla ESMER****

Abstract. In this study, phenomenology pattern was used to evaluate books in Z-library in terms of Turkish Teachers'views. An answer is researched for “What are the thoughts of Turkish Teachers? “ about ever-mounting books in Z-library. In this regard, structured and half-structured forms were prepared. In the face to face interviews with Turkish Teachers, half-structured interview forms were used. For the teachers, whom were reached with public network, structured interview form was used and Turkish Teachers 'views were taken. The data, which were obtained in the regards of Turkish Teachers'views , were evaluated firstly by subjecting to descriptive analysis then content analysis to provide validity and reliability of study. It comes into view that Turkish Teachers find acceptable the books in Z-library for the level of 5th, 6th and 7th Grades. As for the level of 8th Grade's students, they don't find acceptable as a result of evaluation. When the books are examined in terms of type , it was determined that mostly story, fairy tale and novel genres take place in the libraries and other genres take place less.

---

*^{ID} Erzincan Binali Yıldırım University, Institute of Social Science, , Turkish Education, Erzincan, Turkey; harunkaya24@hotmail.com

**^{ID} Erzincan Binali Yıldırım University, Institute of Social Science, , Turkish Education, Erzincan, Turkey; vttoptas@gmail.com

***^{ID} Erzincan Binali Yıldırım University, Institute of Social Science, , Turkish Education, Erzincan, Turkey; ihamzaergun@gmail.com

****^{ID} Erzincan Binali Yıldırım University, Institute of Social Science, , Turkish Education, Erzincan, Turkey; cagla.esmer91@gmail.com

It was stated that most of the books and writers are up-to-date in spite of that outdated books and writers take place in the libraries. Books were found qualified in terms of content.

While Turkish Teachers who make the book selection on their own state that books are qualified in terms of stylistic view, Turkish Teachers who are not included in book selection think that books are not qualified in terms of stylistic view. All of the Turkish Teachers who were included in the study state that students are pleased with Z-Libraries and Z-Libraries affect reading habit in a positive way

Keywords: Z-library, Turkish Teachers, reading habit, book, student satisfaction.

Z-kütüphanelerdeki Kitap Varlığının Türkçe Öğretmen Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi

Harun KAYA*, Veys TOPTAŞ**, Hamza ERGÜN***, Çağla ESMER****

Öz. Z-kütüphanelerdeki kitap varlığını Türkçe öğretmenlerinin görüşleri açısından değerlendirmek amacıyla yapılan bu çalışmada olgubilim deseni kullanılmıştır. Gittikçe yaygınlaşan z-kütüphanelerdeki kitaplar hakkında “Türkçe öğretmenlerinin düşünceleri nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu doğrultuda yapılandırılmış ve yarı yapılandırılmış formlar hazırlanmıştır. Türkçe öğretmenleriyle yapılan yüz yüze görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Genel ağ yoluyla ulaşılan öğretmenler için ise yapılandırılmış görüşme formu kullanılıp Türkçe öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır. Türkçe öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda elde edilen veriler çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için önce betimsel analize ardından da içerik analizine tabi tutularak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme neticesinde Türkçe öğretmenlerinin z-kütüphanelerdeki kitapları 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin seviyelerine uygun gördüğü, 8. sınıf öğrencilerinin seviyesine ise tam olarak uygun görmediği ortaya çıkmıştır. Kitap ve yazarların çoğunlukla güncel olduğu buna karşın güncel olmayan kitap ve yazarların da kütüphanelerde yer aldığı belirtilmiştir. Kitaplar, tür olarak incelendiğinde ise daha çok hikâye, masal ve roman türlerinin kütüphanelerde yer aldığı diğer türlerin ise daha az bulunduğu saptanmıştır. Kitaplar, içerik olarak genel anlamda nitelikli bulunmuştur. Kitap seçimini kendileri yapan Türkçe öğretmenleri kitapların biçimsel açıdan nitelikli olduğunu dile getirirken kitap seçimine dâhil olmayan Türkçe öğretmenleri kitapların biçimsel açıdan nitelikli olmadığını düşünmektedir. Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin tamamı öğrencilerin z-kütüphanelerden memnun olduğunu ve z-kütüphanelerin okuma alışkanlığını olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir.

---

*^{ID} Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi, Erzincan, Türkiye; harunkaya24@hotmail.com

**^{ID} Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi, Erzincan, Türkiye; vttoptas@gmail.com

***^{ID} Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi, Erzincan, Türkiye; ihanzaergun@gmail.com

****^{ID} Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi, Erzincan, Türkiye; cagla.esmer91@gmail.com

Anahtar Kelimeler: Z-kütüphane, Türkçe öğretmenleri, okuma alışkanlığı, kitap, öğrenci memnuniyeti.

1. Giriş

Çalışma, z-kütüphanelerdeki kitap varlığını Türkçe öğretmenlerinin görüşleri açısından değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Gittikçe yaygınlaşan z-kütüphanelerin, kitap varlığı açısından kuruluş amacına ne derece hizmet ettiğini Türkçe öğretmen görüşleri açısından ele alması sebebiyle çalışma önem arz etmektedir. Ülkemizde, Milli Eğitim Bakanlığının büyük önem verdiği z-kütüphanelerle ilgili Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine dayalı herhangi bir çalışmanın olmaması bu çalışmanın yapılmasına neden teşkil etmektedir.

Okuma, geçmişte olduğu gibi günümüzde de önemini korumaktadır. Öğrencinin kişilik gelişimi ve toplumla sağlıklı ilişkiler kurması açısından okuma önemlidir (Gündüz ve Şimşek, 2013). Dört temel dil becerisinin en önemlilerinden biri olan okuma, diğer becerilerin gelişmesi için de önemli bir konumundadır. Gündüz ve Şimşek (2013) öğrencilerin bütün derslerde ve alanlarda başarılı olmalarını okuma becerilerinin gelişmesine bağlamıştır. Zihin gelişimine en büyük katkıyı sağlayan dil becerisi okumadır ve okuma sürecinde cümleler zihinsel kavramlara çevrilmekte, anlamlandırılmakta, beyinde yapılandırılmaktadır (Mert, 2014). Gündüz ve Şimşek (2013) okumayı; sözcükleri, cümleleri veya bir yazıyı bütün unsurlarıyla görme, algılama, kavrama ve anlamlandırma etkinliği olarak tanımlamıştır. Okuma eyleminin gerçekleşmesini sağlayan en önemli araç kitaplardır. Kitaba ulaşmanın en kolay yolu ise kütüphanelerdir. Eski çağlardan beri varlığını koruyan kütüphaneler, çağın değişen ihtiyaçlarına göre şekillenip kendini güncellemiştir. Küresel toplum ve bilgi çağının talepleri, kütüphaneciliği yeniden biçimlendirmiş ve teknoloji de bu yeniden yapılandırmada pay sahibi olmuştur (MEB, Z-Kütüphane Kurulumu ve Donanımına İlişkin Şartname, 2015). Bu güncelleme ve şekillenme esnasında bireylerin ilgi ve ihtiyaçları da dikkate alınmıştır. MEB de "Okullar Hayat Olsun Projesi" çerçevesinde okullara z-kütüphaneler kurmaya başlamıştır. MEB'in vermiş olduğu son bilgilere göre ülkemizde 1447 adet z-kütüphane bulunmaktadır ve bu kütüphanelerden yararlanan öğrenci sayısı 1 milyona ulaşmıştır (MEB). Zenginleştirilmiş kütüphane olarak tanımlanan z-kütüphanelerin taşınması gereken bazı koşullar vardır. "Kütüphane mekânı zemin katta, kolay ulaşılabilir konumda, sessiz bir bölgede, bilgisayar düzenekli, internet bağlantılı, e-kütüphane şeklinde grup ve bireysel çalışmaya uygun planlanacak ve aydınlatma ile ısıtma sistemine sahip olmalıdır." (MEB, Z-Kütüphane Kurulumu ve Donanımına İlişkin Şartname, 2015)

Okumanın bireylere sağladığı birçok katkı vardır. Özbay (2009) okumanın; bireylerin düşünme ve kavrama yönlerini geliştirdiğini, kişilik gelişimini desteklediğini, ruh sağlığı için de önemli bir beceri olduğunu ifade etmiştir. Bu sebeple kişilerin gelişiminde okumanın, buna bağlı olarak da kitapların taşıdığı önem yadsınamaz. Tanju (2010) çocukların bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor gelişimlerini destekleyen, dil sosyal ve ahlaki gelişimlerine doğrudan etki eden önemli bir araç olarak kitabın önemine vurgu yapmaktadır. Kütüphaneler, özellikle okul kütüphaneleri, eğitimin önemli bir parçasıdır. IFLA UNESCO Okul Kütüphanesi Bildirgesi'ne (2013) göre okul kütüphaneleri öğrencileri yaşam boyu öğrenme becerileriyle donatır, başarı için gerekli temel bilgi ve düşünceleri öğrencilere sunar. Kütüphanelerin eğitimdeki yerini ve önemini ilgili çalışmalarda da (Yılmaz, 2015;

Önal, 2015; Nurcan, 2007) kütüphanelerin eğitimin vazgeçilmez bir parçası olduğu, öğrencileri geleceğe hazırladığı, kütüphanelerin öğrencilerin öğrenimine ve gelişimine destek sağlayıcı her türlü yayın ve bilgi kaynaklarını barındırdığı dile getirilmiştir. Ayrıca kitap okuyan, okuma alışkanlığı yüksek olan öğrencilerin akademik olarak da daha başarılı olduğu çalışmalarla ortaya konmuştur (Yılmaz, 2012).

Literatür incelendiğinde kütüphanelerle ilgili çalışmaların daha çok kütüphane kullanımı ve kütüphanelerin okuma alışkanlığı üzerindeki etkileri çerçevesinde toplandığı görülmektedir. Kütüphane kullanımıyla ilgili ve kütüphanelerin okuma alışkanlığına etkileri üzerine yapılan çalışmalarda (Kurulgan ve Çekerol, 2008; Önal ve Alaca, 2015; Özkaya ve Çetin, 2014; Şahbaz, 2012; Canbulat, Kula, Şahin, Tamtürk ve Eskicioğlu, 2012; Türkbek, 2019) kütüphane kullanımının okuma alışkanlığını olumlu yönde desteklediği görülmüştür.

Bu çalışmalara ek olarak literatürde kütüphanelerle ilgili olarak sınıf kütüphanelerinin yeterlilikleriyle ilgili (Pilten ve Tolğay, 2016), erken çocukluk döneminde kütüphanelerin rolü ve önemi ile ilgili (Gönen, Temiz ve Akbaş, 2015), ortaokul öğrencilerinin kitap ve kütüphane ile ilgili algılarını ele alan (Özden, 2017) çalışmalar da mevcuttur. Bu çalışmalardan farklı olarak okul kütüphanelerindeki renk etkileri ve önemiyle ilgili de (Hashempour ve Taghizadeh Sapchi, 2015) çalışmalar yapılmıştır.

Kütüphanelerle ilgili yapılan genel çalışmaların dışında az da olsa z-kütüphaneler özelinde yapılmış çalışmalar da literatürde mevcuttur. Ortaokul öğrencilerinin bir yıllık z-kütüphane deneyimlerini ele alan çalışmada (Öztürk ve Tağa, 2018) öğrencilerin genel olarak z-kütüphanelerden memnun oldukları, öğrencilerin z-kütüphaneyi öncelikli olarak ödünç kitap alıp vermek bunun haricinde de bilgisayardan faydalanmak amacıyla kullandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Aynı çalışmada z-kütüphanelerin okuma alışkanlığını olumlu yönde etkilediği, öğrencilerin kütüphane kullanım oranını artırdığı saptanmıştır. Benzer bir çalışma da (Duran ve Ertan Özen, 2018) ortaokul öğrencilerinin z-kütüphane ile ilgili görüşleri ele alınıp araştırmaya katılan öğrencilerin %95'inin z-kütüphaneden memnun olduğu sonucuna varılmıştır. Bu memnuniyetin gerekçesi olarak da z-kütüphanelerin tasarımı ön plana çıkarılmıştır. Söz konusu çalışmada öğrencilerin z-kütüphaneyi daha çok kitap okuma ve ders çalışma maksadıyla kullandığı bilgisi elde edilmiştir. Benzer sonuçları z-kütüphanelere yönelik yapılan etik analizi (2014) çalışmasında da görmek mümkündür. Ayrıca Ak ve Çetintaş (2015), eğitimde zenginleştirilmiş kütüphanelerin yeri ve önemi hakkında bir araştırma yapıp elde edilen veriler ışığında öğrencilerin, bu kütüphaneleri diğer kütüphanelerden farklı gördüğünü, kendilerini farklı yönlerden geliştirdiğini ve eğlenerek öğrenilen ortamlar olarak gördüklerini ifade etmiştir.

Z-kütüphanelerle ilgili, yazılan makalelerin dışında z-kütüphanelerin planlanmasına yönelik bir çalıştay düzenlenmiş ve bu çalıştay sonucunda z-kütüphanelerle ilgili öneri niteliğinde bir rapor hazırlanmıştır. 2015 yılında yapılan bu çalıştay raporuna göre, z-kütüphanelerde başta temel danışma kaynakları olmak üzere klasikler, süreli yayınlar, güncel eserler ve kurgu metinleri gibi kaynaklara ağırlık verilmelidir. Z-kütüphanelerde bulundurulmak üzere okul aile birliği bütçesinden süreli yayınlar için kaynak ayrılmalıdır. Z-kütüphanelerin çocuk dergileri ve çocuk çizgi romanları ile zenginleştirilmelidir. Okul kütüphanecisinin, kaynakların sağlanması, düzenlenmesi ve erişiminde öğretmenlerle işbirliği yapması gerekmektedir.

Literatüre bakıldığında kütüphanelerle ilgili çalışmaların daha çok kütüphane kullanımı ve kütüphanelerin okuma alışkanlığı ile ilişkisi üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bunların dışında kütüphanelerin eğitimdeki yeri ve önemi üzerine de yapılmış çalışmalar mevcuttur. Buna karşın kütüphanelerdeki kitap varlığı ve kitaplarla ilgili öğretmenlerin görüşleri üzerine yapılmış herhangi bir çalışma görülmemektedir. Ortaokullarda, branşları gereği kütüphanelerle Türkçe öğretmenlerinin ilgilenmeleri, onların z-kütüphanelerdeki kitap varlığı ile ilgili düşüncelerinin çalışmaya konu olmasına zemin hazırlamıştır. Z-kütüphanelerle ilgili çalışmalar incelendiğinde sınırlı sayıda çalışmanın olduğu görülmektedir. Var olan bu çalışmaların da daha çok öğrenci görüşleri üzerine yapıldığı dikkat çekmektedir. Z-kütüphanelerle ilgili öğretmen görüşlerine dayanan herhangi bir çalışma literatürde bulunmamaktadır. Bu nedenle çalışmada “Z-kütüphanelerdeki kitap varlığına ilişkin Türkçe öğretmenlerinin düşünceleri nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu araştırma sorusu çerçevesinde aşağıdaki alt problemler incelenmiştir.

1. Z-kütüphanede yer alan kitapların öğrenci seviyesine uygunluğuna ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?
2. Z-kütüphanede yer alan kitapların ve yazarların güncelliği hakkında Türkçe öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?
3. Z-kütüphanede yer alan kitapların türlerinin çeşitliliği hakkında Türkçe öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?
4. Z-kütüphanede yer alan kitapların içerik açısından niteliği hakkında Türkçe öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?
5. Z-kütüphanelerden öğrencilerin memnuniyet durumları hakkında Türkçe öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?
6. Z-kütüphanelerin öğrencilerin okuma alışkanlığına etkisi hakkında Türkçe öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?
7. Z-kütüphanede yer alan kitapların biçimsel niteliği hakkında Türkçe öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Deseni

Bu çalışma z-kütüphanelerdeki kitap varlığını öğretmen görüşleri açısından değerlendirmek amacıyla yapılmış bir olgubilim çalışmasıdır. Olgubilim (fenomenoloji) deseni farkında olunan ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu çalışmada öğretmenlerin z-kütüphanelerdeki kitap varlığıyla ilgili görüşleriyle deneyimleri derinlemesine ve ayrıntılı bir biçimde ele alındığı için olgubilim deseni tercih edilmiştir.

2.2. Çalışma Grubu

Bu çalışma da görev yaptığı ortaokullarda z-kütüphane bulunan öğretmenler arasından tipik durum örnekleme yoluyla seçilmiş Türkçe öğretmenleri çalışma grubunu oluşturmaktadır. Tipik durum örneklemesine dayalı bir araştırma yapmadaki amaç “ -eğer araştırmacı yeni bir uygulamayı veya yeniliği tanıtmak istiyorsa, bu uygulamanın yapıldığı veya yeniliğin olduğu bir dizi durum arasından, en tipik bir veya birkaç tanesini saptayarak bunları çalışabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018)” olmasındır. Çalışmada ilgili örneklem ışığında çalıştığı ortaokullarda z-kütüphane bulunan Türkçe öğretmenleri branşları gereği kütüphane ile ilgilendikleri için veri kaynağı olarak seçilmiştir. Çalışmada incelenen olguya daha derinlemesine bakılabilmesi için dört farklı ilde sekiz farklı okulda görev yapan sekiz Türkçe öğretmeni çalışmaya dâhil edilmiştir. Öncelikle il merkezinde z-kütüphane olan ortaokullar tespit edilip bu okullarda görev yapan beş Türkçe öğretmenine ulaşılmıştır. İl dışında olan üç öğretmene ise mail yoluyla ulaşılmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması

Çalışma için veri toplamadan önce araştırmanın yapılacağı öğretmenlerle bağlantı kurulmuş görüşmenin yeri ve saati önceden belirlenmiştir. Görüşme sırasında bahsi geçen öğretmenler için güvene dayalı bir ortam oluşturmaya çalışıp, görüşmenin amacı, konusu ve içeriği hakkında öğretmenler bilgilendirilmiştir. Devamında yüz yüze yapılan görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Öğretmenler ile yapılan görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Aynı zamanda internet üzerinden çeşitli illerde görev yapan ve okulunda z-kütüphane bulunan Türkçe öğretmenlerine de yapılandırılmış görüşme formu gönderilmiş ve sonuçlar kaydedilmiştir.

2.3.1. Veri toplama araçları

2.3.1.1. Yarı yapılandırılmış görüşme formu

Araştırma problemi çerçevesinde öncelikle literatür taraması yapıp görüşme soruları hazırlanmış ve hazırlanan sorulara yönelik uzman görüşüne başvurulmuştur. Daha sonra üç Türkçe öğretmeniyle ön görüşme yapılarak pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Ön görüşme sonucunda soruların anlaşılır olduğu iki sorunun yanıtlarının diğer soruların yanıtlarıyla benzerlik gösterdiği saptanmıştır. Bu sürecin devamında sorular revize edilerek dokuz olan soru sayısı yediye düşürülüp görüşme formuna son şekli verilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Çalışmada betimsel veri analizi kullanılmıştır. Bu yaklaşıma göre elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2018) Betimsel analizden sonra verileri daha iyi açıklayabilmek, kavramlara ve ilişkilere ulaşmak amacıyla içerik analizi yapılmıştır. Veriler analiz edilirken katılımcılardan ses kayıt cihazıyla yüz yüze görüşme sonucunda elde edilen verilerin dökümü yapıp internet yoluyla elde edilen veri dökümleriyle birleştirilmiştir. Ardından veriye hâkim olabilmek adına veri seti birkaç kez okunmuş, ilerleyen süreçte ise araştırmanın alt problemleri dikkate alınarak kodlamalar yapılmıştır. Kodlama işlemi bitince birlikte düşünülebilecek kodlar bir araya

getirilerek geçici kategoriler oluşturulmuştur. Bu kategoriler, veri toplama ve analiz sürecinin sonuna doğru giderek netleşerek kalıcı bir kimlik kazanmıştır. Çalışmada, inandırıcılığı sağlayabilmek adına doğrudan alıntılara sıklıkla yer verilmiştir. Çalışmada Ö1 ifadesi ile birinci öğretmen, benzer şekilde kısaltılan diğer ifadeler aracılığıyla da diğer öğretmenler kodlanmıştır.

3. Bulgular

Z-kütüphanede Yer Alan Kitapların Öğrenci Seviyesine Uygunluğu Hakkında Türkçe Öğretmenlerinin Görüşleri

Z-kütüphanede yer alan kitapların öğrenci seviyelerine uygunluğu hakkında öğretmen görüşleri birkaç noktada toplanmıştır. Bunlardan ilki; kitapların genel olarak öğrenci seviyesine uygunluğudur (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7,Ö8). Ö1'in kullanmış olduğu *"Şu an kütüphanemizdeki kitaplar öğrencilerimizin seviyelerine uygundur."* ifadesi ve yine Ö2'nin *"Kütüphanede bulunan kitaplar özellikle 5 ve 6. sınıflar olmak üzere tüm öğrencilerin seviyelerine uygundur."* şeklindeki ifadeleri kitapların genel olarak ortaokul öğrencilerinin seviyesine uygunluğunu ortaya koyar niteliktedir.

Kitapların genel olarak öğrenci seviyesine uygun olduğu görüşünün ortaya çıkmasında etkili olan faktör, kitap seçiminde öğretmenlerin belirleyici olmalarıdır. Bununla ilgili olarak okuldaki öğretmenlerle birlikte yaş seviyesini dikkate alarak kitap seçtiklerini ifade eden bir Türkçe öğretmeni *"Kütüphanemizdeki kitapların tamamı öğrencilerimizin seviyesine uygundur (Ö2)."* şeklinde bir ifade kullanmıştır. Aynı şekilde tüm branş öğretmenlerinin görüşlerini alarak kitap seçiminde bulduklarını dile getiren Ö3 de bu konudaki düşüncelerini *"Kitaplar öğrencilerimizin seviye ve ihtiyaçlarına oldukça uygun."* şeklinde dile getirmiştir. Bu ifadeler Ö2 ve Ö3'ün kitapları kendileri seçtikleri için öğrenci seviyesine uygun olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

Yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı üzere genel olarak kitapların öğrencilerin seviyesine uygun olduğu görüşü ortaya çıksa da kütüphanedeki kitapların 8. sınıf öğrencilerinin seviyesine uygunluğu konusunda bazı öğretmenlerin tereddüt yaşadığını görmek mümkündür. Kütüphanedeki kitapların daha çok 5, 6 ve 7. sınıflara hitap ettiğini ifade eden Ö5 bu düşüncesini *"Daha önce de belirttiğim gibi 8. sınıf öğrencileri kitapların kendilerine hitap etmediğini söylüyorlar."* şeklinde ifade etmiştir. Aynı düşüncüyü paylaşan Ö6 da bu durumu *"Kütüphane özellikle 5, 6 ve 7. sınıfların beklentilerini karşılamaktadır."* şeklinde dile getirmiştir. Söz konusu öğretmenlerin ifadelerine bakılırsa kitapların daha çok 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin seviyesine uygun olduğu, 8. sınıf öğrencilerinin seviyesine ise uygun olmadığı öğretmen görüşleri arasında yer almaktadır.

Kitapların 8. sınıf öğrencilerinin seviyesine uygun olmadığı görüşüyle birlikte bazı kitapların tamamen ortaokul seviyesinde olmadığını düşünen öğretmen görüşleri de yer almaktadır. Ö4 kütüphanedeki bazı kitapların lise ve üniversite seviyesinde olduğunu belirtirken aynı şekilde Ö5'in *"Kitapların bir kısmı ise ilkokul seviyesindeki öğrencilere uygundur. Mesela Zuhâl Sukan'ın Özyürek yayınevinden çıkan Güzel Türkçem Dizisi diye bir seti var. Bu setteki kitapların üzerine 3. sınıflar için olduğu yazılı. Bu şekilde ilkokul seviyesinde birkaç set daha var."* şeklindeki sözleri de bazı kitapların ortaokul seviyesine uygun olmadığını görüşünü yansıtmaktadır. Bu ifadelerden de anlaşılacağı gibi ortaokul öğrencilerinin seviyesine hiç uygun olmayan kitapların da kütüphanede yer aldığını düşünen öğretmenler de mevcuttur.

Z-kütüphanede Yer Alan Kitapların ve Yazarların Güncelliği Hakkında Türkçe Öğretmenlerinin Görüşleri

Öğretmenlerin genel görüşüne göre z-kütüphanedeki kitap ve yazarlar günceldir, günümüz kitapları ve yazarları seçilmiştir. Kitapların ve yazarların güncel olduğunu düşünen Ö1'in *"Günümüz yazarlarının birçoğu tercih edilmiştir. Gökhan Akçiçek, Mavisel Yener, Hasan Nail Canat, Kürşat Başar, Yasemin Meyva, Gülten Dayıoğlu, İsmail Bilgin, Yücel Kaya gibi birçok yazar kütüphanemizde yer almaktadır."* sözleri bu genel düşünceyi desteklemektedir.

Genel görüş yazarların ve kitapların güncel olduğu yönünde olsa da güncel olmayan, klasik diye tabir edilen kitapların kütüphanelerde yer aldığını düşünen öğretmenler de vardır. Güncel yazarların çoğunluğu oluşturmadığını dile getiren Ö7 gibi kitapların ve yazarların tamamının güncel olmadığını dile getiren Ö5'in *"Türk klasikleri, Dünya klasikleri, MEB tavsiyeli 100 Temel Eser ve bunlar gibi güncel olmayan kitaplar çoğunlukta."* ifadelerinde de görüldüğü üzere kütüphanelerde güncel olmayan kitap ve yazarların olduğu görüşü de ortaya çıkmaktadır. Ö5'ten biraz daha farklı bir gerekçeyle kütüphaneler kurulurken kitap ve yazarlar güncel olsa bile daha sonraki süreçte bunların maddi sebeplerle güncellenemediğini söyleyen Ö8 *"Yani şimdi ilk geldiğinde bin kitap geliyor, sonrası artık şeye bağlı okula. Okulun eğer kendi bütçesi varsa o şekilde güncelleyebiliyorsunuz."* sözleriyle bu durumu beyan etmiştir.

Z-kütüphanede Yer Alan Kitapların Türlerinin Çeşitliliği Hakkında Türkçe Öğretmenlerinin Görüşleri

Z-kütüphanelerdeki kitapların türleriyle ilgili öğretmen görüşleri kütüphanelerde ağırlıklı olarak hikâye, roman ve masal gibi olaya dayalı türlerin bulunduğu yönündedir. Ö2 kitapların %90 oranında hikâye ve roman türünde olduğunu belirtirken Ö4 de bu durumla ilgili düşüncelerini *"Kitaplar genelde hikâye, roman ve masal türlerinde seçilmiş."* ifadeleriyle izah etmiştir. Kitapların genel olarak roman ve hikâye türünde olduğu dile getirilirken az da olsa diğer türlerde kitapların da kütüphanelerde bulunduğu öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Ö5 kitap türlerinin çeşitliliğinin fazla olmadığını söylerken Ö2 kütüphanede diğer türlere oranla daha az şiir, anı ve tiyatro gibi türlerde de kitapların bulunduğunu belirtmiştir. Kütüphanedeki kitapları kendilerinin seçtiğini belirten Ö3 *"Daha önce de*

belirttiğim gibi kitapları oldukça çeşitli seçmeye çalıştık” sözleriyle kitap çeşitliliğinin eşit oranda sağlandığını vurgulamıştır.

Z-kütüphanede Yer Alan Kitapların İçerik Açısından Niteliği Hakkında Türkçe Öğretmenlerinin Görüşleri

Z-kütüphanelerdeki kitapların içerik açısından nitelikleri hakkında öğretmen görüşleri genel olarak kitapların öğretici ve eğitici olduğu, ahlaki değer yargılarını içerdiği noktasında birleşmektedir. Çocukların yaş seviyelerine uygun kitapları seçmeye özen gösterdiklerini söyleyen Ö2 *“Ahlaki açıdan problem yaratmayan, gençlere faydalı içeriklere sahip kitaplar önceliğimiz oldu.”* şeklinde bir açıklama yapmıştır. Bununla birlikte çocukların duygusal, sosyal ve dil gelişimlerine katkı yapacak kitapların olduğu da ifade edilmiştir (Ö1). Kitapların içerik açısından nitelikli sayılabileceğini söyleyen bir öğretmen *“Okumaya alıştırma tarzı kitaplar dediğimiz (bol resimli az yazılı) tarzda kitaplarda eğiticilik öğreticilik çok ön planda değil ama amaca hizmet anlamında (okumayı sevdirmek) iyi sayılır (Ö3).”* gibi ifadelerle bu düşüncesini izah etmiştir. Kitapları genel olarak içerik açısından nitelikli bulan öğretmenlerin yanında içerik olarak kitapların bir kısmının yetersiz olduğunu düşünen öğretmenler de mevcuttur. Kitapların içerik olarak alt sınıf seviyelerinin beklentilerini karşılamaına rağmen üst sınıfların beklentilerini karşılamadığını vurgulayan Ö5 *“Çeviri eserlerin ucuz yayınevleri tercih edildiği için, edebî değerinin çok yüksek olduğunu söyleyemeyiz. Ayrıca isimleri ile bile doğrudan öğüt veren kitaplar var. Bu kitapların edebî değerden ziyade öğretici olmayı amaçladıklarını söylemek mümkün.”* biçiminde ifadeler kullanmıştır. Benzer düşüncelere sahip olan Ö4 de içerik olarak daha iyi kitapların seçilebileceğini söyleyip bu düşüncelerini *“Milli ve manevi değerleri verecek daha iyi kitaplar seçilebilirdi.”* şeklinde ifade etmiştir. Bu ifadeler Ö4’ün kitapların içerik olarak milli ve manevi değerler taşıması gerektiği düşüncesine sahip olduğunu göstermektedir.

Z-kütüphanelerden Öğrencilerin Memnuniyet Durumları Hakkında Türkçe Öğretmenlerinin Görüşleri

Türkçe öğretmenleri, öğrencilerin genel olarak z-kütüphanelerden memnun olduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin z-kütüphanelerden duydukları memnuniyeti dile getiren öğretmenlerin verdikleri cevaplara bakılacak olursa öğrencilerin memnuniyetleri iki unsur etrafında toplanmıştır. Bunlardan ilki *“renkli boyanmış duvarlar, farklı desenlerle süslenip ışıklandırılmış tavan, çeşitli renklerdeki masa ve sandalyeler... Bunların hepsi öğrencilerin ilgisini çekiyor. Bütün bunlar öğrencilerin memnuniyetini artırıyor (Ö5).”* görüşünden de anlaşılacağı üzere z-kütüphanelerin fiziki özellikleri ve içerisinde bulunan materyallerden duyulan öğrenci memnuniyetidir. Aynı görüşe sahip olan Ö7’nin bu durumla ilgili ifadeleri *“Hem içeriğinin, hem donanımsal olarak onlara hitap etmesi, tasarım boyutunun onlara hitap etmesi hem de içinde bilgisayar olması. Bizim işte z-kütüphanesin de bizde, çocuklar bilgisayarı kullanarak gerekli ödev, araştırmalarını yapabiliyorlar. İşte internete girip İngilizce ya da EBA’ya girip İngilizce,*

Türkçe, matematik diğer derslerden çalışmalarını yapabiliyorlar.” şeklindedir. Diğer Türkçe öğretmenleri de benzer görüşleri dile getirmişlerdir (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö8).

Öğretmenlerin, öğrencilerin z-kütüphanelerle ilgili memnuniyetleri hakkında sarf ettiği cümlelerden ortaya çıkan ikinci unsur ise kütüphanede bulunan kitaplardır. Kitapların öğrencileri memnun ettiğini bildiren Ö2 ile birlikte Ö6’da bu görüşleri destekler nitelikte *“Genel olarak ortamdan ve kitaplardan memnunsunlar.”* şeklinde bir ifade kullanmıştır.

Z-kütüphanelerin Öğrencilerin Okuma Alışkanlığına Etkisi Hakkında Türkçe Öğretmenlerinin Görüşleri

Z-kütüphanelerin öğrencilerin okuma alışkanlığını olumlu bir şekilde etkilediği görüşme yapılan tüm Türkçe öğretmenlerinin ortak görüşü olarak ortaya çıkmaktadır. Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin tamamı, z-kütüphanelerin öğrencilerin okuma alışkanlığını artırdığını belirtmişlerdir. Ö1 bu durumu *“Z-kütüphane sayesinde öğrencilerimiz aktif olarak okumayı, sürekli düşünmeyi ve sorgulamayı öğreniyor.”* şeklinde dile getirmiştir. Z-kütüphanelerin okuma alışkanlığını olumlu yönde etkilediğini düşünen öğretmenlerin bu durumu iki gerekçeye bağladığını görebiliriz. Bu gerekçelerden biri kütüphanelerin öğrencilere yeni kitaplar sunmasıdır. Ö5 yeni kitapların öğrencilerin ilgisini çektiğini söylerken Ö1 de zengin kitap içeriğinin okumaya olan ilgiyi artırdığını düşünmektedir. Aynı şekilde Ö2 ise kütüphanede öğrencilerin yaş seviyelerine uygun kitapların varlığının okuma alışkanlığını olumlu yönde etkilediği yönünde fikir beyan etmiştir. Z-kütüphanenin okuma alışkanlığını olumlu yönde etkilediğini düşünen öğretmenler bu durumla ilgili ikinci gerekçe olarak fiziksel ortamı ön plana çıkarmaktadırlar. Kütüphanedeki satranç masalarının ve bilgisayarların öğrencilerin ilgisini çektiğini vurgulayan Ö2 *“Renkli ve farklı bir ortamda kitap okumak, okulun sıkıcı havasını bir nebze olsun azaltmakta. Kütüphanenin şekli, biçimi çocukları ister istemez buraya çekmekte. Bu da onların kitap okuma isteklerini arttırmakta.”* şeklinde cümleler kullanmıştır. Kütüphanelerin renkli ortamının ve farklı mobilyaların öğrencilerin ilgilerini kitaba ve kütüphaneye çektiğini belirten Ö7 *“Yani şimdi gri, tozlanmış, itici eski tip kütüphanelere nazaran z-kütüphanelerinin okuma alışkanlığını geliştirme noktasında çocuklara çok yararlı olduğunu düşünüyorum.”* biçimindeki ifadeleriyle düşüncesini desteklemiştir. Z-kütüphanenin farklı bir ortam sunmasının okuma alışkanlığını olumlu etkilediği (Ö4) öğretmenler tarafından düşünülmektedir. Araştırmaya katılan diğer öğretmenler (Ö1,Ö3,Ö5,Ö6,Ö8) benzer görüşler belirterek z-kütüphanelerin yapısı, yerleşim düzeni ve içerisinde bulunan araçların okuma alışkanlığını desteklediğini ve artırdığını dile getirmişlerdir.

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenleri, z-kütüphanelerin okuma alışkanlığını arttırdığı görüşünde birleşmektedirler. Öğretmenlerin bu durumla ilgili düşüncelerini dile getirirken kütüphanenin fiziksel ortamını ve kitaplar dışındaki diğer donanımlarını daha çok ön plana çıkardıkları görülmektedir. Bu da öğretmenlerin, okuma alışkanlığı üzerinde fiziksel ortamın ve diğer donanımların daha etkili olduğunu düşündüklerini gözler önüne sermektedir.

Z-kütüphanede Yer Alan Kitapların Biçimsel Niteliği Hakkında Türkçe Öğretmenlerinin Görüşleri

Z-kütüphanelerde yer alan kitapların biçimsel niteliği ile ilgili öğretmen görüşleri iki noktada toplanmıştır. Bu görüşlerden birincisi kitapların biçimsel açıdan nitelikli olduğu yönündedir. Kitapların biçimsel olarak çekici ve kaliteli olduğunu söyleyen Ö1 *“Kitapların biçimsel özellikleri dikkat çekmelerini ve tercih edilmelerini sağlıyor. Bu açıdan okumaya yönelik tutumları kitapların biçimsel özelliklerinden etkilenmektedir.”* Düşüncelerini bu sözleriyle ifade etmiştir. Ö2, Ö3 ve Ö6 da kitapların kâğıt ve baskı kalitesi olarak yeterli seviyede olduğunu ayrıca kaliteli bir şekilde resimlendiğini ifade etmişlerdir. Kitapları biçimsel açıdan yeterli bulan öğretmenlere bakıldığında öğretmenlerin z-kütüphanedeki kitapları kendilerinin seçtiği görülmektedir.

Z-kütüphanelerdeki kitapların biçimsel niteliği ile ilgili ortaya çıkan ikinci görüş ise; öğretmenlerin kitapları biçimsel açıdan nitelikli bulmadığı yönündedir. Kitapların büyük çoğunluğunun biçimsel açıdan nitelikli olmadığını ifade eden Ö7 *“Dış görünüşleri de öyle. Çocukların ilgisini çeken nitelikli kitaplar var ama oran verirse herhalde %20’sidir ancak.”* gibi cümlelerle düşüncelerini aktarmıştır. Kitapları biçimsel açıdan yeterli bulmayan Ö5, kitapların çok kısa bir süre kullanılmasına rağmen sayfalarının dağıldığını belirtmiştir. Benzer düşüncelere sahip olan öğretmenlerden Ö8, kitapların baskı ve kâğıtlarının kalitesiz olduğunu ifade ederken *“Kalite, baskısı yine dediğim gibi müteahhit, alan kişi ya da öyle diyelim belli bir bütçesi olduğu için hani hep öne sürülen o. Genelde orta kalite ve altı. Üst kalite kitaplar gelmiyor.”* şeklindeki cümleleriyle de bu durumun kütüphanedeki kitaplara ayrılan bütçeyle alakalı olduğuna vurgu yapmıştır.

4. Tartışma ve Sonuç

Z-kütüphanelerdeki kitap varlığını Türkçe öğretmen görüşleri açısından değerlendirmek amacıyla yapılan bu çalışma ile Türkçe öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır. Türkçe öğretmenleri ilk olarak z-kütüphanelerdeki kitapların öğrenci seviyesine uygunluğuna yönelik görüş bildirmiştir. Öğretmen görüşlerinden elde edilen verilere göre, z-kütüphanedeki kitaplar 5, 6 ve 7. sınıf seviyelerine uygundur. 8. sınıf seviyesine uygunluk bakımından iki farklı sonuç ortaya çıkmıştır. Z-kütüphanedeki kitapları, kendileri seçtiğini belirten öğretmenler kitapların 8. sınıf seviyesine de uygun olduğunu dile getirmiştir. Buna karşın kitap seçimine dâhil olmayan öğretmenler, kitapların 8.sınıf seviyesine uygun olmadığını düşünmektedir. Bu sonuçlar da göstermektedir ki kitap seçiminde öğretmenlerin daha etkin rol alması gerekmektedir. Z-kütüphaneler oluşturulurken kitapların tüm öğrencilerin seviyesine uygun olabilmesi için kitap seçiminde Türkçe öğretmen görüşlerine başvurulmalı, ayrıca katılımcıları öğrenciler olan bilimsel araştırmalar yapılmalıdır.

Z-kütüphanelerdeki kitap varlığını değerlendiren Türkçe öğretmenlerinin görüş bildirdiği bir diğer nokta da kitapların ve yazarların güncelliği ile ilgilidir. Öğretmenlerin görüşlerine göre kitap ve yazarlar genel olarak güncel olsa da güncel olmayan kitap ve yazarlar da bulunmaktadır. Kitap ve yazarların genel olarak güncel olması Z-kütüphane Çalıştay Raporu'nda (2015) sunulan kitapların güncel olması gerektiği yönündeki öneriyle örtüşmektedir. Özellikle kitap seçimi öğretmenler tarafından yapılan kütüphanelerin daha çok güncel kitap ve yazarları barındırdığı görülmektedir. Öğretmen görüşlerine göre, kütüphanelerin zamanla güncelliğini yitirdiği sonucuna varmak da mümkündür. Bu durumun en önemli sebebi ise kitap varlığını güncelleyebilmeleri için kütüphanelere ayrılmış bir bütçenin olmamasıdır. Bu problemin ortadan kalkması için z-kütüphanelere kitap varlığını belli aralıklarla güncelleyebilmeleri için bakanlık ve okul aile birlikleri tarafından bir bütçe oluşturulmalıdır.

Yazar ve eserlerin güncelliği dışında kitapların tür çeşitliliği de Türkçe öğretmenleri tarafından değerlendirilmiştir. Türkçe öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine göre z-kütüphanelerde daha çok hikâye, masal, roman gibi olaya dayalı kitaplar bulunmaktadır. Diğer türler ise daha az yer almaktadır. Özellikle süreli yayınların varlığına dair öğretmenler herhangi bir görüş belirtmemiştir. Bu durum da z-kütüphanelerde süreli yayınların bulunmadığını göstermektedir. Z-kütüphanelerde tür çeşitliliğinin yeterli seviyede olmaması Z-kütüphane Çalıştay Raporu'nda (2015) dile getirilen kitapların çeşitli olması gerektiği önerisiyle çelişmektedir. Kitapların tür çeşitliliğinin az olması, kütüphaneden yararlanan öğrenci sayısını ve öğrencilerin okuma alışkanlıklarını olumsuz yönde etkileyecektir. Bu sebeple öğrencilerin okuma zevklerinin farklı olabileceği düşünülerek z-kütüphanelerde tür çeşitliliği sağlanmalıdır.

Türkçe öğretmenlerinin temas ettikleri bir diğer nokta da kitapların niteliğidir. Türkçe öğretmenleri z-kütüphanelerdeki kitapları nitelik olarak iki açıdan değerlendirmiştir. Birincisi kitapların içerik açısından niteliği ile ilgilidir. Türkçe öğretmenlerinin çoğu kitapları içerik açısından nitelikli bulmuştur. Bu öğretmenlerin çoğunun kitap seçimini kendilerinin yapması dikkat çekicidir. Kitapları içerik açısından yeteri kadar nitelikli bulmayan öğretmenlerin ise kitap seçimine dâhil olmadığı görülmektedir. Bu noktada z-kütüphaneler oluşturulurken kitap seçimlerine öğretmenlerin daha aktif bir şekilde dâhil edilmesi gerçeği ortaya çıkmaktadır. Kitapları nitelik açısından değerlendiren Türkçe öğretmenlerinin değindikleri ikinci nokta ise kitapların biçimsel nitelikleridir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri de iki sonuç ortaya çıkarmıştır. Özellikle kitap seçimini kendilerinin yaptığını belirten öğretmenler kitapların biçimsel olarak nitelikli olduğunu vurgulamıştır. Diğer öğretmenler ise kitapları biçimsel olarak nitelikli bulmamaktadır. Bunu da z-kütüphaneyi oluşturan şirketin kitaplar için ayırdığı bütçeye dayalı olarak ucuz ve kalitesi düşük kitapları tercih etmeleriyle açıklamışlardır. Bu nokta göz önüne alındığında kitapların resim, kâğıt, baskı kalitesi gibi açılardan daha nitelikli olması için z-kütüphane ihalelerinde kitaplar için ayrılan bütçenin artırılması gerekmektedir.

Z-kütüphanelerdeki kitap varlığı hakkında düşüncelerini ifade eden Türkçe öğretmenlerinin üzerinde durdukları diğer bir konu da öğrencilerin z-kütüphanelerden duydukları memnuniyettir. Türkçe öğretmenlerinin tamamı öğrencilerin z-kütüphanelerden memnun olduğunu düşünmektedir. Benzer sonuçları Öztürk ve Tağa (2018) ile Duran ve Ertan Özen'in (2018) çalışmalarında da görmek mümkündür. Türkçe öğretmenlerinin düşüncesine göre öğrencilerin bu memnuniyetlerinin sebebi yeni kitapların, bilgisayarların, satranç masalarının varlığı; ortamın renk ve düzen olarak normal kütüphanelerden farklı olmasıdır. Bu durum Hashempour ve Taghizadeh Sapchi'n (2015) da yapmış oldukları çalışmayla paralellik göstermektedir. Bu düşünceden yola çıkarak kütüphane kullanımını artırmak için kütüphaneleri ilgi çekecek şekilde dizayn etmek, çeşitli teknolojik aletlerle donatmak, öğrencileri bilişsel, duyuşsal ve sosyal yönden geliştirecek oyun vb. etkinliklere yer vermek gerekmektedir.

Türkçe öğretmenlerinin görüş bildirdikleri son nokta ise z-kütüphanelerin okuma alışkanlığına etkisi üzerinedir. Türkçe öğretmenlerinin tamamı z-kütüphanelerin okuma alışkanlığını olumlu yönde etkilediğini düşünmektedir. Öğretmenler bu durumu yeni kitapların varlığının ve fiziksel ortamın etkilediğini düşünmektedir. Türkben (2019) de yapmış olduğu çalışmada kütüphanelerin okuma alışkanlığı edinmede önemli bir rol oynadığını dile getirmiştir. Bu sonuçlar da göstermektedir ki z-kütüphane sayısı artırılmalı, diğer kütüphaneler de z-kütüphanelere benzer şekilde düzenlenmeli ve kitap varlığı güncel tutulmalıdır.

Sonuç olarak çalışmada Türkçe öğretmenlerinin z-kütüphanelerdeki kitapları 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin seviyelerine uygun gördüğü 8. sınıf öğrencilerinin seviyesine ise tam olarak uygun görmediği ortaya çıkmıştır. Kitap ve yazarların çoğunlukla güncel olduğu buna karşın güncel olmayan kitap ve yazarların da kütüphanelerde yer aldığı belirtilmiştir. Kitaplar, tür olarak incelendiğinde ise daha çok hikâye, masal ve roman türlerinin kütüphanelerde yer aldığı diğer türlerin ise daha az bulunduğu saptanmıştır. Kitaplar, içerik olarak genel anlamda nitelikli bulunmuştur. Kitap seçimini kendileri yapan Türkçe öğretmenleri kitapların biçimsel açıdan nitelikli olduğunu dile getirirken kitap seçimine dâhil olmayan Türkçe öğretmenleri kitapların biçimsel açıdan nitelikli olmadığını düşünmektedir. Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin tamamı öğrencilerin z-kütüphanelerden memnun olduğunu ve z-kütüphanelerin okuma alışkanlığını olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir.

Kaynakça

- Ak, Ş., & Çetintaş, H. B. (2018). Eğitim de zenginleştirilmiş kütüphanelerin yeri ve önemi: Ahmet Mesut Yılmaz ilkokulu zenginleştirilmiş kütüphane uygulaması. *Millî Eğitim*, 208, 18-32.
- Canbulat, T., Kula, S., Şahin, M., Tamtürk, M., & Eskicioğlu, A.P. (2012), Sınıf öğretmeni adaylarının kütüphane kullanma alışkanlıklarının geliştirilmesi: Bir eylem araştırması. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 157-168.
- Duran, E. & Ertan Özen, N. (2018). Ortaokul öğrencilerinin z-kütüphane ile ilgili görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(69), 65-77.
- Gönen, M., Temiz, N., & Akbaş, S. C. (2015), Erken çocukluk döneminde çocuk kütüphanelerinin rolü ve önemi: Bir kütüphane programı örneği. *Millî Eğitim*, 208, 76-89.
- Gündüz, O. & Şimşek, T. (2013). *Anlama Teknikleri:1 Uygulamalı Okuma Eğitimi El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Hashempour, L., & Taghizadeh Sapchi A. (2015). Okul kütüphanelerinde renk etkileri ve önemi. *Millî Eğitim*, 208, 51-60.
- IFLA/UNESCO.(2013).Okul kütüphanesi rehberi. (M. Gürbüz, Çev.). *Türk Kütüphaneciliği*, 27,3, 544-562.
- Kurulgan M., & Çekerol G.S. (2008). Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 237-258.
- Külcü, Ö., Çakmak, T., Özel, N. (Editörler), *Prof. Dr. K. Gülbün Baydur'a armağan* (209-218). Ankara: Özyurt Matbaacılık.
- Lüle Mert, E. (2014). Türkçenin eğitimi ve öğretiminde dört temel dil becerisinin geliştirilmesi sürecinde kullanılacak etkinlik örnekleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(1), 23-48.
- Nurcan, E. (2007). Okul kütüphaneleri, bilgi okuryazarlığı ve gelecek. *Bilim Teknik*, 37-40.
- Önal, H. İ. (2015). Okul kütüphaneleriyle öğrencilerin 21. yüzyıla hazırlanması. *Millî Eğitim*, 208, 233-248.
- Önal, İ. & Alaca, E. (2015).Okul kütüphanesi kullanımında öğretmenlerin rolü ve sorumlulukları. *Bilgi Dünyası*, 16(1), 105-126.
- Özbay, M.(2009). *Anlama teknikleri:1 Okuma Eğitimi*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özden, M. (2017). Ortaokul öğrencilerinin kitap ve kütüphane kavramına ilişkin metaforik algıları. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 7(14), 1-34.
- Özkaya, P. G. & Çetin, D. (2014), Türkçe öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları ve kütüphane kullanımlarına ilişkin bir inceleme, *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1).
- Öztürk, H. & Tağa, T. (2018). Ortaokul öğrencilerinin bir yıllık z-kütüphane deneyimleri: Bir durum çalışması. *Türk Kütüphaneciliği*, 32(1), 7-18.

- Pilten, G. & Tolğay, N.(2016). Sınıf kütüphanelerinin yeterliliklerinin öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*. 15(2), 344-366. [Online]:<http://ilkogretim-online.org.tr>
- Şahbaz, N. K. (2012), İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin kütüphane kullanma düzeyleri üzerine bir araştırma, *Türklük bilimi araştırmaları dergisi*, 31, 259-274.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (2014). Zenginleştirilmiş kütüphaneler (z- kütüphane) etki analiz araştırması. Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Eğitim Araçları ve Yayınlar Daire Başkanlığı. Sayfa 10-155.
- Tanju, E. H. (2010). Çocuklarda kitap okuma alışkanlığına genel bir bakış. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 6(22), 30-39.
- Türkben, T. (2019). Çocuk kütüphanelerinin okuma alışkanlığı üzerindeki etkilerinin öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 23(77), 363-388.
- www.meb.gov.tr. 23.05.2019. 22.23
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, B. (2012). Okuma alışkanlığının okul başarısına etkisi: Ankara Keçiören Atapark İlköğretim Okulu öğrencileri üzerine bir araştırma. <http://bby.hacettepe.edu.tr/yayinlar/Y%C4%B1lmaz.pdf>. Erişim tarihi: 24.05.2019
- Yılmaz, E. (2015). Eğitimde okul kütüphaneleri: Türkiye’de durum. *Millî Eğitim*, 208, 259-286.
- Zenginleştirilmiş kütüphane (z-kütüphane) kurulumu ve donanımına ilişkin teknik şartname. (2015). T. C. Milli Eğitim Bakanlığı Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü Eğitim Araçları ve Yayınlar Daire Başkanlığı, Sayfa 3.

Extended Summary

1. Introduction

The aim of this study is to evaluate the book presence in z-libraries from the perspective of Turkish teachers. It is important to study the extent to which z-libraries, which are becoming more widespread, serve the purpose of establishment in terms of book presence, in terms of Turkish teachers' views. The lack of any study based on the views of Turkish teachers about Z-libraries constitutes the reason for this study. Reading is a language skill that has preserved its importance from the past to the present. Reading contributes to the personality and mental development of individuals and enables students to succeed in other courses and areas. Books are the most important tools of reading action that positively affects the development of other language skills. Libraries are the easiest and most cost-effective way to access books. Libraries, which are an indispensable part of education, have been reshaped and updated by taking into consideration the needs and interests of individuals according to the conditions of the era while preserving their existence from past to present. The last version of this update is z-libraries. The number of z-libraries created according to the specifications prepared by the Ministry of National Education is 1447. When the studies related to libraries are examined, it is possible to see that the studies are mostly done on the use of libraries and the effect of libraries on reading habits. In these studies, library usage habits were discussed and it was stated that library usage had a positive effect on reading habits. Another point in which the studies with libraries are concentrated is on the importance of libraries in terms of education. When the related literature is examined, it is seen that there are limited number of studies on z-libraries. When these few studies are examined, it is mostly focused on student opinions. In these studies based on students' opinions, it was found that students were satisfied with z-libraries and that z-libraries positively affected their reading habits. There has not been any study on Z-libraries based on teachers' opinions. This study searched for the answer of the questions such as, "What are the opinions of Turkish teachers regarding the existence of books in Z-libraries?"

2. Method

This study is a phenomenological study conducted in order to evaluate the existence of books in z-libraries in terms of teachers' opinions. In this study, because the teachers' views and experiences about the existence of books in z-libraries are discussed in depth and in detail, the phenomenology is preferred. In this study, Turkish teachers working group selected through typical case sampling among the teachers who have z-library in the secondary schools. In secondary schools with Z-libraries, Turkish teachers were chosen as the data source because they were interested in the library due to their branches. In order to increase the reliability and validity of the study, eight Turkish teachers working in eight different schools in four different provinces were included in the study. Before collecting data for the study, a connection was established with the teachers to be interviewed and the place and time of the interview were determined in advance. Teachers were informed about the purpose, subject and content of the interview. In the face-to-face interviews, semi-structured interview form was used and interviews were recorded with voice recorder.

Structured interview forms were also sent to Turkish teachers over the Internet who had a z-library in their school and work in various provinces and the results were recorded. Descriptive data analysis was used in the study. After descriptive analysis, content analysis was performed to better explain the data and to reach concepts and relations. In order to be able to master the data, the data set was read several times, and in the following process, the coding was made considering the sub-problems of the research. When the coding process is completed, the codes that can be considered together are brought together to form temporary categories. These categories have become clearer towards the end of the process of data collection and analysis and have gained a permanent identity. In this study, direct quotations are frequently included in order to ensure validity and reliability.

3. Findings, Discussion and Results

In line with the aim of the study, opinions of Turkish teachers about the book presence in z-libraries were obtained by the structured and semi-structured interview forms, which were created by taking sub-problems into consideration. Turkish teachers expressed their opinions about the appropriateness of the books to the level of the students, the currentity of the books and the authors, the formal and content quality of the books, the variety of the books, the effect of the books on the reading habit, and the satisfaction of the students from the z-libraries. Turkish teachers generally stated that the books were appropriate for the level of their students. There are also those who think that the books are not particularly suited to the level of 8th grade students. It is thought that teachers' participation in the selection of books is effective in the emergence of these different ideas. The Turkish teachers stated that the books and authors were mostly up-to-date. Along with those, there are teachers who state that the outdated ones are also in the libraries.

Turkish teachers stated that the story, tale and novel genres were the majority in the z-libraries, while the other genres were very few. Some of the Turkish teachers who expressed their opinions with the quality of the books stated that they found the books qualified, while others stated that they found them to be unqualified especially in terms of form. It is seen that teacher-made book choices and the budget allocated for buying books is effective in this situation. Turkish teachers stated that students were satisfied with z-libraries and they positively affected their reading habits. In expressing this situation, novelty of books, alteration of environment, computer and games are underlined. As a result, it was found out that Turkish teachers deemed books in z-libraries appropriate to the levels of 5th, 6th and 7th grade students and did not fully agree with the level of 8th grade students. It is stated that books and authors are mostly up-to-date, whereas out-of-date books and authors are also present in libraries. When the books were examined as genres, it was found that the stories, tales and novels were mostly found in the libraries and the other genres were found to be less. The books were found to be generally qualified in terms of content. Turkish teachers who make their own book selection state that the books are formally qualified, while Turkish teachers who are not included in the book selection think that the books are not formally qualified. All of the Turkish teachers participating in the study indicated that the students

were satisfied with the z-libraries and that the z-libraries positively affected their reading habits. Similar results can be seen in the works of Öztürk and Tağa (2018) and Duran and Ertan Özen (2018). According to the results obtained from the research, the inclusion of Turkish teachers in the selection of books in the establishment of z-libraries, the creation of a budget by the Ministry of National Education and school-parent associations for the updating of the books in the z-libraries, ensuring diversity of book species with the idea that students can show interest in different species, spreading z-libraries with the idea that z-libraries have positive effect on reading habits are recommended.

Araştırma Makalesi: Kaya, H., Toptaş, V., Ergün, H. ve Esmer, Ç. (2019). Z-kütüphanelerdeki kitap varlığının Türkçe öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi. *Çocuk, Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 2(2), 123-142.